

STORTINGET

Innst. 107 S

(2022–2023)

Innstilling til Stortinget
fra Stortingets presidentskap

Innstilling fra Stortingets presidentskap om oppnevning av riksvalgstyre for perioden 1. januar 2023 til 31. desember 2026

Til Stortinget

Bakgrunn

Stortinget vedtok 1. juni 2022 en rekke endringer i Grunnloven, herunder endring av Grunnlovens bestemmelser om behandling av klager på valg, jf. Innst. 411 S (2021–2022) fra kontroll- og konstitusjonskomiteen og Grunnlovsforslag 11 (2019–2020) om endringer av Grunnloven §§ 14, 50, 53 til 64, 71 og 72 (Valglovutvalgets forslag i NOU 2020:6 Frie og hemmelige valg – ny valglov).

Grunnloven § 72 lyder etter endringen:

«Etter hvert stortingsvalg oppnevner Stortinget et riksvalgstyre med fem medlemmer. Lederen og to andre medlemmer skal være dommere. Det skal oppnevnes tre felles varamedlemmer for de medlemmene som er dommere, og to felles varamedlemmer for de andre medlemmene.

Riksvalgstyret fungerer i fire år fra 1. januar det andre årsskiftet etter stortingsvalget.

Følgende personer kan ikke oppnevnes til riksvalgstyret:

- medlemmer av regjeringen
- medlemmer og varamedlemmer av Stortinget, fylkesting og kommunestyre
- statssekretærer og politiske rådgivere ved statsrådets kontorer og på Stortinget.

Medlemmer og varamedlemmer av riksvalgstyret som stiller til valg til Stortinget, fylkestinget eller kommunestyret, går ut av riksvalgstyret.

Stortinget kan løse et medlem eller varamedlem fra vervet når han eller hun ber om det av personlige grunner eller grovt har krenket plikter som følger med vervet.

I særlige tilfeller kan Stortinget løse ett eller flere medlemmer eller varamedlemmer fra vervet hvis det er nødvendig for at riksvalgstyret skal ivareta sine oppgaver.

Vedtak om å løse et medlem eller et varamedlem fra vervet fattes med to tredjedeler av stemmene, men med vanlig flertall når vedkommende selv ber om å bli løst fra vervet.

Nærmere bestemmelser om riksvalgstyret fastsettes ved lov.»

Bestemmelsen trådte i kraft straks, og det er ikke vedtatt overgangsbestemmelser. Det følger av bestemmelsen at riksvalgstyret første gang fungerer i fire år fra og med 1. januar 2023.

Grunnloven § 72 regulerer ikke riksvalgstyrets oppgaver, men det følger av bestemmelsens siste ledd at nærmere bestemmelser fastsettes ved lov. Valglovutvalget har i NOU 2020: 6 Frie og hemmelige valg – ny valglov foreslått en nærmere regulering av riksvalgstyrets oppgaver. Valglovutvalget har blant annet foreslått å gjøre riksvalgstyret om til et uavhengig klageorgan, som skal behandle klager på forberedelsen og gjennomføringen av både stortings-, fylkestings- og kommunestyrevalg. Utvalget mente at Stortinget, fylkestingene og kommunestyrene fortsatt skal vedta om valget skal godkjennes, men ville åpne for klage på slike vedtak. Ved fylkestings- og kommunestyrevalg foreslo utvalget at klagenes behandles av riksvalgstyret. Ved stortingsvalg ble det foreslått at Høyesterett bør behandle klager over Stortingets avgjørelse av om fullmaktene er lovlige, og

dette følger nå av Grunnloven § 64 annet ledd. Kommunal- og distriktsdepartementet arbeider med å følge opp Valglovutvalgets forslag, jf. Prop. 1 S (2022–2023) for Kommunal- og distriktsdepartementet s. 35:

«Departementet tar sikte på å foreslå ny vallov for Stortinget våren 2023.»

Siden riksvalegstyrets oppgaver inntil videre reguleres av gjeldende valglov, legges det til grunn at riksvalegstyret ikke vil ha noen oppgaver knyttet til kommune- og fylkestingsvalget høsten 2023. En ny valglov, som eventuelt vedtas våren 2023, vil ikke få virkning for valget høsten 2023 for så vidt gjelder riksvalegstyrets oppgaver.

Dagens riksvalegstyre, som ble oppnevnt av Kongen til stortingsvalget i 2021, er fortsatt i funksjon, da klagebehandlingen etter stortingsvalget ikke er avsluttet. I en overgangsperiode vil det derfor eksistere to riksvalegstyrer. Det vil imidlertid i praksis ikke være tvil om at det «utgående» riksvalegstyret skal ferdigbehandle klagen fra valget som fant sted i 2021, mens det nye riksvalegstyret først vil få oppgaver i forbindelse med fremtidige valg.

Valglovutvalget så det som naturlig at Stortingets presidentskap innstiller ved oppnevning av medlemmer til riksvalegstyret. I NOU 2020:6 heter det ellers om prosessen for oppnevning av riksvalegstyret:

«Utvalget mener det er viktig at Stortingets prosess med å oppnevne medlemmer til riksvalegstyret er mest mulig åpen. Det må være kjent hvem de foreslåtte medlemmene er, før oppnevningen, slik at det er mulig å komme med innvendinger mot oppnevningen.»

Det følger av Grunnloven § 72 at lederen av styret og to av medlemmene skal være dommere. Grunnloven oppstiller ingen krav til de to siste medlemmene, men det er i NOU 2020:6 lagt til grunn at de bør ha «annen relevant erfaring», for eksempel «lang parlamentarisk bakgrunn». Grunnloven fastsetter videre at:

«det skal oppnevnes tre felles varamedlemmer for de medlemmene som er dommere, og to felles varamedlemmer for de andre medlemmene».

Presidentskapets merknader

Presidentskapet vektlegger at det skal være kjent hvem som foreslås, før den formelle oppnevningen, og at det skal være mulig å komme med innvendinger og foreslå alternative kandidater før vedtaket om oppnevning skjer.

Presidentskapet mener at disse hensynene vil ivaretas ved at det fremmes en skriftlig innstilling fra Stortingets presidentskap til Stortinget, som gjøres tilgjengelig for representantene og allmennheten før saken skal behandles i plenum, jf. Stortingets forretnings-

orden § 46. I forbindelse med at saken debatteres, er det anledning til å fremsette alternative forslag til presidentskapets innstilling, jf. Stortingets forretningsorden § 40.

Presidentskapet har invitert samtlige partigrupper på Stortinget til å fremme aktuelle kandidater. Videre har Dommerforeningen bistått gjennom å formidle navn på aktuelle dommere som kan være interessert i å påta seg verv i riksvalegstyret. Etter en samlet vurdering har presidentskapet besluttet å foreslå følgende kandidater til riksvalegstyret for perioden 1. januar 2023–31. desember 2026:

Jette F. Christensen

Jan Petersen

Eva Lian

Finn Egil Holm

Ørnulf Rønnebak (leder)

Kristel Heyerdahl

Aksel-Bernhard Berggren

Lars Magnus Bergh

Anne Cathrine Haug-Hustad

Lisa Elin Rosendal Bech

Christensen har blant annet vært stortingsrepresentant for Arbeiderpartiet. Hun leder det sittende riksvalegstyret og bor i Oslo kommune. Petersen er pensjonist og har tidligere blant annet vært ordfører, stortingsrepresentant for Høyre, utenriksminister og ambassadør. Han har ledet OSSEs valgobservatører i en rekke land. Petersen er bosatt i Nordre Follo kommune. Lian er pensjonist. Hun har politisk erfaring som ordfører, politisk rådgiver og stortingsrepresentant for Senterpartiet. Lian bor i Færder kommune. Holm er generalsekretær i Fremskrittspartiet og bor i Sande kommune.

Ørnulf Rønnebak har en lang og variert yrkesbakgrunn. Han har vært lagdommer siden 2005. Rønnebak ledet Valglovutvalget som avga NOU 2020:6 Frie og hemmelige valg, og må også i kraft av dette antas å kunne bli en svært god leder for styret. Han bor i Hamar kommune.

Styret skal ha to dommermedlemmer i tillegg til lederen. Kristel Heyerdahl har mange års bakgrunn som advokat og lagdommer. Hun har vært medlem og nestleder i styret i Dommerforeningen. Hun bor i Oslo kommune. Berggren har lang erfaring som både tingrettsdommer og lagdommer, og bor i Tromsø kommune.

Styret skal ha tre felles varamedlemmer for dommermedlemmene. Lars Magnus Bergh er lagdommer og har en variert bakgrunn; han har blant annet vært stipendiat ved Institutt for offentlig rett ved Universitetet i Oslo og nemndleder ved Fylkesnemnda for barnevern og sosiale saker i Buskerud og Vestfold. Bergh bor i Trondheim kommune. Anne Cathrine Haug-Hustad er også lagdommer, og har tidligere blant annet vært advo-

kat hos Regjeringsadvokaten. Lisa Elin Rosendal Bech er tingrettsdommer, og har også bakgrunn både som politiadvokat og advokat. Haug-Hustad bor i Oslo kommune, mens Bech bor i Namsos kommune.

Presidentskapet mener at de foreslåtte medlemmene oppfyller Grunnlovens kvalifikasjonskrav og de forutsetningene som er lagt til grunn i Valgløvetvalgets utredning. Presidentskapet legger til grunn at medlemmene ut fra faglig kompetanse og erfaringsbakgrunn vil utfylle hverandre på en god måte. I forslaget til valg av medlemmer og varamedlemmer for riksvalegstyret er det videre tatt hensyn til krav til kjønnsmessig sammensetning samt lagt vekt på geografisk representasjon.

Presidentskapets tilråding

Presidentskapets tilråding fremmes av et samlet presidentskap.

Presidentskapet viser til ovenstående og rår Stortinget til å gjøre følgende

vedtak:

I

Som medlemmer til riksvalegstyret velges for perioden 1. januar 2023 til 31. desember 2026 Jette F. Christensen, Jan Petersen, Ørnulf Røhnebæk, Kristel Heyerdahl og Aksel-Bernhard Berggren.

II

Som varamedlemmer for Jette F. Christensen og Jan Petersen velges for perioden 1. januar 2023 til 31. desember 2026 Eva Lian og Finn Egil Holm.

III

Som varamedlemmer for Ørnulf Røhnebæk, Kristel Heyerdahl og Aksel-Bernhard Berggren velges for perioden 1. januar 2023 til 31. desember 2026 Lars Magnus Bergh, Anne Cathrine Haug-Hustad og Lisa Elin Rosendal Bech.

IV

Som leder av riksvalegstyret for perioden 1. januar 2023 til 31. desember 2026 velges Ørnulf Røhnebæk.

Oslo, i Stortingets presidentskap, den 1. desember 2022

Masud Gharahkhani

Svein Harberg

Nils T. Børke

Morten Wold

Kari Henriksen

Ingrid Fiskaa

